

care au în vedere autonomia universitară, evaluarea universităților, finanțarea învățământului superior sau selecția cadrelor didactice.

Această carte umple golul existent în literatura de specialitate privind la rolul pe care îl are politica educațională postcomunistă și, din perspectiva științei politice, o reabilitează pe aceasta în poziția de factor cheie care influențează direct evoluția statului. Pe parcursul acestei cărți s-a sugerat, cu intenție vădită sau discretă pe alocuri, faptul că o modalitate eficientă de înțelegere a universității trebuie să aibă în vedere și perspectiva importantă pe care o aduc investigațiile din sectorul științelor politice. Ele au rolul de a poziționa procesele academice în cadrul influențelor politice care le marchează și de a înțelege aceste dimensiuni ca fețe ale aceleiași stări de fapt. Următoarea perioadă va constitui această carte într-un element de referință al acestui tip de investigații, iar direcțiile viitoare de cercetare vor prelua acest model ca punct de plecare al analizelor ce vor urma în sectorul învățământului superior al deceniilor postcomuniste.

Florentina Cărbunaru

Vasile BOARI, Ștefan BORBÉLY, Radu MUREA, *Identitate românească în context european. Coordonate istorice și culturale*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2009, 436 p.

Identitatea este un concept sub a cărui umbrelă putem găsi zeci de definiții și tot atâtea diferențe. Oricât de mult am încerca să stabilim începuturile preocupărilor în sfera identităților colective sau naționale, va fi probabil foarte dificil să ajungem la un acord. Identitatea a fost și rămâne o temă delicată, dificilă și controversată, indiferent de vârstă, profesie, apartenență etnică, națională sau rasială. Delicatețea acestui subiect e dată de legătura în care se află cu teme care au captat întotdeauna interesul în dezbaterile politice sau publice, cum ar fi noțiunile de rasă, națiune, grup etnic sau, mai recent, gen. În această privință, în ultima perioadă întâlnim, atât în literatura de specialitate cât și în viața cotidiană, o sumă de concepte: identitate națională, identitate etnică, identitate rasială, identitate socială, identitate politică, identitate de gen etc., intens dezbătute și frecvent amintite în discursul public. Cartea supusă atenției poartă semnătura Centrului de Analiză Politică a Universității „Babeș-Bolyai” și aduce în atenție dezbaterile din mediul academic și cultural cu privire la identitatea românească și manifestările ei în context european, iar din punct de vedere fizic, ea se prezintă sub forma unei colecții de articole ale specialiștilor din domeniu.

Pornind de la premisa că identitatea românească presupune multiple dimensiuni, volumul aduce în atenția cititorului lucrări de istorie, filosofie, teologie, sociologie, politologie, literatură etc., care dezbate și analizează diferite unghiuri prin care acest concept al identității poate fi surprins în spațiul românesc. Termenul de identitate, în multitudinea formelor sale de înțelegere, este în ultimul timp atât de uzitat, încât înțelesul său a devenit din ce în ce mai ambiguu și mai opac. Drept urmare, cel mai important merit al acestui volum este abordarea integrată a fenomenului identitar, prezentând multiple perspective din numeroase arii de analiză, dar cu o abordare nuanțată.

Dimensiunea istorică a acestei cărți reunește tematici diverse, dar grăitoare în segmentul identității românești. Sunt explicate astfel fenomene istorice ca formarea sentimentului național nu doar din simboluri, mituri și legende, ci și din informații culturale transmise de la o generație la alta, latinitatea culturală, întâlnirea inedită dintre protestanți și ortodocși în Transilvania sau despre familiile culturale din spațiul românesc, Orient și Occident, Balcani și Mitteleuropa. Se cuvine a fi remarcat, referitor la acest volum, efortul de a integra majoritatea elementelor care definesc identitatea românească. Unele dezbateri din cadrul acestui volum aduc în fața cititorului o diferențiere esențială în înțelegerea acestui fenomen: caracterul național al unui popor nu trebuie confundat cu trăsăturile dobândite de o națiune într-o anumită perioadă. Urmând această direcție, perspectiva istorică a autorilor nu s-a focalizat doar pe componentele interne ale ansamblului identității românești, ci și pe elementele moștenite prin influența altor culturi în acest spațiu: moștenirea antichității greco-latine, spiritualitatea iudeo-creștină, aportul curentului Iluminist sau moștenirea culturală bizantină. Pentru că noțiunea de identitate este un fenomen care se adaptează la comunitate și se identifică în

permanență cu aceasta, părțile din volum dedicate satului românesc ca element central de configurare a spațiului identitar și cea dedicată tradiționalismului în context modernist, cu accent pe elementele arhitecturale constituie un exercițiu provocator asupra cititorului de a constata cum redefinirea semnificației atrage redefinirea formală.

Pentru că identitatea națională este un fenomen care nu va înceta niciodată să capteze interesul cercetărilor științifice datorită aportului inedit și constant de elemente inovatoare și adaptate spiritului timpului comunității pe care o reprezintă, sunt captivant de urmărit în cadrul acestui volum o serie de studii despre fenomene recente. Perspectiva sociologică asupra fenomenului amintit anterior a reunit în cadrul acestui volum autori consacrați (prof. univ. dr. Vasile Boari, prof. univ. dr. Ștefan Borbély, dr. Renate Weber, prof. univ. dr. Marta Petreu, prof. univ. dr. Maria Turliuc, lect. univ. dr. Kazmier Jurczak, dr. Roberto Merlo, dr. Giordano Altarozzi etc.), dar și cercetători aflați la început de drum. Complexitatea fenomenului de definire a identității naționale cere problematizări clare și adaptate diferitelor fațete pe care acest concept le subsumează. În această direcție, volumul de față reunește studii despre evoluția și identificarea de sine a sașilor transilvăneni (despre structura lor socială, calitatea lor explicită ca grup etnic, conflictele lor sociale pe delimitări etnice), despre problematica identitară a asumării strămoșilor din Europa sau despre dilemele identitare a patru dintre cei mai importanți reprezentanți ai perioadei interbelice (M. Eliade, E. Cioran, N. Ionescu și M. Sebastian).

Este un loc important în cadrul acestui volum l-au ocupat textele grupate în jurul unui fenomen îndelung dezbătut și multifacetat: migrația românească. Cititorul întâlnește astfel analize referitoare la emigranții români din Italia, Spania, Grecia, tendințele de conservare a identității românești, gradul de satisfacție cu privire la viața din țara gazdă, potențialul de întoarcere în țara de origine, conceptul de cetățenie în contextul migrației din comunitatea românească din Italia, activitatea politică transnațională, procesul constant de relocare, percepțiile comunităților unde se instalează asupra noilor poposiți sau auto-reprezentările românești. Toate acestea reprezintă elemente esențiale ale acestui fenomen și au marcat cercetarea din domeniul identității naționale după 1989. Aceeași grupare tematică amintită anterior generează o altă categorie distinctă: cea referitoare la zona culturii și artelor. Studiul despre reprezentarea social-economică a României reflectată în teatrul contemporan și cel referitor la dansul din perioada post-comunistă românească sunt elemente definitorii în acest sens. În aceeași notă distinctă, aceste inițiative sunt completate de demersul unui muzicant educat de a înțelege funcția sociologică a unui fenomen controversat... manelele.

Caracterul național transcende generațiile și ideologiile, luând trăsături diferite în funcție de cultura prezentului. Această concluzie rămâne în gândurile cititorului atunci când ajunge la finalul acestui volum. Prin natura subiectelor abordate și prin valoarea autorilor pe care îi reunește, această carte s-a dovedit, în cei aproape 5 ani de la lansare, a fi una de referință în studiul fenomenului identității românești.

Florentina Cărbunaru